

جایگاه ایران در مبادلات منطقه‌ای

بهرام امیراحمدیان

کارشناس مسائل بین الملل

در ادبیات سیاسی ایران، جایگاه ژئوپلیتیکی بی بدیلی برای ایران ترسیم می‌کنند. در کتاب التفهیم اثر ابوریحان بیرونی (تالیف سده پنجم هجری) جهان را از نظر تقسیمات اقلیمی به «هفت اقلیم» تقسم کرده‌اند. ایران در اقلیم چهارم قرار دارد و چون در بین هفت اقلیم، ایران[[ایران شهر]]در اقلیم چهارم است، در میانه اقلیم واقع می‌شود. در کتاب یاد شده در یک تصویر، هفت دایره ترسیم شده که شش دایره کوچک در محیط دایره بزرگ قرار دارند و یک دایره در وسط این شش دایره که همان اقلیمی ایران شهر است. در آن دوره که نقشه جهان نما به شکل امروزی ترسیم نشده بود، این سخن به نظر ایرانیان خیلی زیبا بود و اهمیت جایگاه ایران در جهان را مشخص می‌کرد. براین مبنا ایران با گذشته تاریخی درخشان که در مرکز جاده ابریشم امپراتوری روم را از غرب به امپراتوری چین در شرق متصل می‌کرد، جایگاهی قابل توجه داشت. پس از نا امنی‌های قلمروهای حد فاصل بین ایران و چین و ایران و روم بر اثر جنگ‌ها و ویرانی‌ها، اکتشافات جغرافیایی و کشف راه‌های دریایی، جاده ابریشم زمینی اهمیت خود را از دست داد. در دوره صفویه ایران و شاه صفوی را قبله عالم می‌پنداشتند. ولی این ذهنیت هنوز هم در ایران وجود دارد که موقعیت ایران در منطقه را یک موقعیت ژئوپلیتیکی و گاهی ژئواستراتژیک معرفی می‌کنند. در حالی که رسیدن به این موقعیت نیازمند کوشش‌های بسیار دولت و ملت ایران است. نکته اساسی این است که اگر یک واحد سیاسی تا بدینجا توسعه یابد و زیر ساخت‌های فیزیکی و فضای اقتصادی و فرهنگی خود را طوری برقرار کرده باشد که واحدهای سیاسی پیرامون به ویژه آنهایی که محصور در خشکی هستند، نتوانند بدون عبور یا رابطه اقتصادی با ایران به حیات سیاسی- اقتصادی خود ادامه دهند، یا بادشواری بزرگی رویه‌رو شوند، انگاه موقعیت ایران از «موقعیت جغرافیایی» به «موقعیت ژئوپلیتیکی» تغییر می‌یابد. در این میان نیز سیاست خارجی کشور باید با در نظر گرفتن شرایط پیرامونی تدوین شود تا از این موقعیت در چارچوب نظم بین الملل بیش‌ترین تعامل با همسایگان جایگاه کشور را ارتقا و سبب همگرایی منطقه‌ای گردد. در سالهای دهه گذشته به ویژه در «سند چشم انداز ۲۰ ساله» به این مهم توجه شده است، هرچند بادشواری‌هایی که بیشتر شرایط تحمیلی و تحریمی از سوی محیط بیرونی بوده، امکان بهره‌مندی و همگرایی منطقه‌ای در محیط پیرامونی کمتر میسر شده است. طبق تعریف کریدور عبارت است از مسیری از یک کشور که کشور مبدأ یا گذر از آن با کشور مقصد ارتباط برقرار می‌کند. هر کریدور از سه لایه کاملاً متفاوت تشکیل می‌شود. لایه اول زیر ساخت است که یک کالای عمومی محسوب می‌شود و کشور کریدور آن را تأمین می‌کند. این لایه شامل مبادی ورودی و خروجی، بنادر دریایی، فرودگاه‌ها، جاده و ریل، و آب‌نبه‌های مرتبط است. لایه دوم فرایندی است، که شامل برقراری امنیت رفت و آمد، اعمال قوانین ومقررات، بیمه و بانک است که دولت کریدوری آن را اعمال می‌کند. لایه سوم فعالیت حمل و نقلی و لجستیکی است که از طریق فعالان اقتصادی، شرکت‌های حمل و نقلی، صاحبان کالاهو وسایل نقلیه است که به بخش خصوصی (داخلی وخارجی) تعلق دارد و بر اساس رعایت مقررات وقوانین کشور کریدوری از آن بهره می‌گیرند. بخش خصوصی (فعالان اقتصادی) برای بهره‌گیری از کریدور و بهره برداری اقتصادی مطلوب، به دنبال تسهیل در امور (در ورود و خروج از مبادی)، سرعت در شبکه راه‌هایی است که دارای امنیت فنی، پشتیبانی حقوقی و امنیتی در بهره‌گیری از کریدور، سهولت دسترسی به خدمات جاده‌ای، از جمله جایگاه‌های سوخت رسانی، پارکینگ‌های امن وامنیت مالی وجانی است. در صورت فراهم نبودن مجموعه شرایط یادشده (سهولت، امنیت، سرعت، منفعت)، صاحبان کالا و شرکت‌های حمل و نقلی از کریدورهای جایگزین (حتی با هزینه‌گرانترا)، استفاده خواهند کرد. کریدورهای ایران رای پیوند کشورهای همجوار در جهات شرق- غرب، شمال- جنوب؛ کریدور ریلی و جاده‌ای شرق- غرب؛ کریدور شمال- جنوب (نیمه شرقی کشور؛ کریدور ریلی اسلام آباد- تهران- استانبول (ITI)؛ کریدور شمال- جنوب (روسیه- ایران- هند؛ کریدور ریلی شمال- جنوب در شرق دریای خزر؛ کریدور ریلی شمال- جنوب در غرب دریای خزر است. برای تبدیل موقعیت جغرافیایی ایران به موقعیت ژئوپلیتیکی رعایت و به‌کارگیری موارد زیر ضروری به نظر می‌رسد: تعامل سازنده با محیط بین الملل، به‌ویژه منطقه پیرامونی و توجه بیشتر به همکاری‌های اقتصادی، سرمایه‌گذاری‌های مشترک، ایجاد مناطق آزاد تجاری- صنعتی با کشورهای همسایه توسعه مبادلات تجاری با کشورهای سازمان همکاری اقتصادی (اگو) برای افزایش همستگی اقتصادی و تجارت درون منطقه‌ای؛ تقویت ساختار اعضای مشکمله کمیسیون‌های مشترک همکاری‌های اقتصادی با کشورهای منطقه و فعال کردن آن و پیگیری مصوبات کمیسیون‌ها.

کوتاه

عبدالرضا فرجی راد؛

فضای امیدوار کننده‌ای شکل گرفته است

یک استاد حوزه ژئوپلیتیک، اظهار کرد: ترامپ در کلامش بزر گنمایی می‌کند و از سوی دیگر، ایران با دقت در حال بررسی مسائل موجود است. در دور پنجم مذاکرات در رم، هم ایران و هم آمریکا بر مواضع خود پافشاری می‌کردند. در این میان، طرف عملی‌تری را روی میز گذاشت که مورد توجه هر دو طرف قرار گرفت. عبدال‌ضا فرجی راد، گفت: آقای عراقچی اعلام کرده که در حال بررسی هستیم. این سخن نشان می‌دهد نکات مثبتی در طرح عثمانی‌ها وجود دارد که قابل بررسی است. به نظر می‌رسد آمریکایی‌ها نیز آن را بررسی کرده‌اند؛ چرا که ترامپ سخنانی نسبتاً مثبت مطرح کرده‌اند است؛ هر چند که باز هم می‌گویم که او همواره در بیان مطالب دچار بزر گنمایی است». وی افزود: دو طرف از ابتکار عمل ممان نکات مثبتی دریافت کرده‌اند واحساس کرده‌اند امکان ادامه گفتو‌گوها وجود دارد؛ به همین دلیل فضای امیدوار کننده‌ای شکل گرفته است و احتمالاً یک دور دیگر مذاکرات نیز بر گرار خواهد شد.

آرمان‌ملی

غلامعلی جعفرزاده در گفت وگو با «آرمان ملی»:

پزشکیان باید در دولت

خانه تکانی کند

اغلب وزرا به پزشکیان وابستگی ندارند

برخی وزرا خود را وزیر پزشکیان نمی دانند

آرمان ملی- احسان انصاری: در حالی که هنوز عمر دولت به یک سال نرسیده برخی وزرا در آستانه استیضاح قرار گرفته‌اند که نزدیک‌ترین آنها فرانزه صادق وزیر راه و شهرسازی است. برخی عنوان می‌کنند استیضاح وزرا در کمتر از یک سالگی دولت دلایل سیاسی دارد وشکست خوردگان انتخابات ریاست جمهوری در حال انتقام‌گیری سیاسی هستند. از سوی دیگر نیز برخی معتقدند ضعف عملکرد برخی وزرا مشهود بوده و پزشکیان خودش باید آنها را تغییر بدهد. وزرای راه و شهرسازی، صمت، نفت ونیرو از جمله وزرایی هستند که انتقادهای زیادی نسبت به عملکرد آنها وجود داشته است. «آرمان ملی» برای تحلیل و بررسی ایجاد مختلف این موضوع با دکتر غلامعلی جعفرزاده نماینده ادوار و بررسی شورای اسلامی گفت وگو کرده است. جعفرزاده معتقد است: «برخی وزرا گزارش‌های خود را به آقای پزشکیان نمی دهند و به جای دیگر

◀ نمایندگان مجلس به دنبال استیضاح وزیر راه شهرسازی وبرخی وزرای دیگر از جمله وزیر نیرو هستند. آیا استیضاح وزرا را در حالی که هنوز یک سال هم از عمر دولت چهاردهم می‌گذرد اقدامی موثر می‌دانید؟

دولت آقای پزشکیان شعار خود را وقای ملی انتخاب کرده و به همین دلیل انتظار این است که مجلس باید به دولت کمک کند. با این وجود باید در برخی زمینه‌ها انصاف را نیز رعایت کرد. به هر حال مجلس نیز مدافع حقوق مردم است. اینکه مجلس با چه نیتی به دنبال استیضاح وزیرراه و شهرسازی است در اولویت بعدی است. بنده براساس مستنداتی که مشاهده کردم خانم فرانزه صادق را برای این وزارتخانه مناسب نمی‌دانم و از قبل هم نمی‌دانستم. ممکن است برخی عنوان کنند تنها وزیر ضعیف کابینه ایشان نیست و گزینه‌های دیگری نیز برای استیضاح وجود دارد.

اینکه این وزرا انتخاب اصلی پزشکیان نیستند یک موضوع است اما زمانی که رئیس جمهور اینها را به مجلس معرفی کرده به معنای این است که مسئولیت آنها را قبول کرده است. ما نیز از آقای پزشکیان خواسته بودیم که به نوعی عذر وزرای ضعیف را بخواهد و خودش در دولت خانه تکانی کند و اجازه ندهد مجلس به این موضوع ورود کند. با احترام به همه بانوان جامعه و همه خانواده‌های معظم شهدا اما باید عنوان کنم که خانم صادقی گزینه مناسبی برای این وزارتخانه نبودند. در شرایط کنونی نیز بهترین کار این است که خود خانم صادقی استعفا بدهند. به من اخباری رسیده که هم از نظر برنامه ریزی و هم مدیریتی این وزارتخانه در وضعیت خوبی قرار ندارد. به هر حال وزارت راه و شهرسازی ۲۳ معاونت دارد و وزارتخانه بزرگی است. در واقع وزارت راه و شهرسازی یک وزارتخانه مردانه است و از ابتدا اشتباه بود که یک زن را به عنوان وزیر راه و شهرسازی انتخاب کنیم.

◀ چه کسانی و در کجا از آقای پزشکیان خواسته‌اند که در دولت خانه تکانی کند؟

در دیدارهایی که با رئیس جمهور صورت گرفته این موارد عنوان شده که نمونه آن دیدارهای توروبوی بوده است. درخواست حامیان آقای پزشکیان این بوده که ایشان خودشان در دولت خانه تکانی کنند که به هر دلیلی این اتفاق رخ نداده است. نکته مهمی که در این زمینه وجود دارد این است که برخی از این افراد سفارش شده هستند و به همین دلیل آقای پزشکیان نمی‌تواند به راحتی آنها را تغییر دهد. به هر حال در انتخاب اعضای کابینه نمی‌توان نقش مجلس را انکار کرد. چهره‌هایی در مجلس در برخی وزارتخانه‌ها نیروهای خود را اقرار داده و به صورت غیرمستقیم نیز آنها را هدایت می‌کنند. اتفاقی که رخ داده این است که نیروهایی نزدیک به یکی از قوا و مشخصاً نیروهای نزدیک به آقای جلیلی که در دولت حضور دارند به نیروهای آقای پزشکیان فشار وارد می‌کنند.

در چنین شرایطی کسانی که در انتخابات از آقای پزشکیان حمایت کردند با چالش‌های جدی مردمی مواجه شده‌اند و نسبت به آینده نگرانی‌هایی جدی دارند. این تصور در مورد آقای پزشکیان وجود دارد و

یک نماینده ادوار مجلس درباره موضوع صریح منصوری رئیس ستاد انتخاباتات سعید جلیلی به نفع پرویز فتاح گفت: بعد از شهادت آقای رئیسی، نام آقای فتاح برای کاندیداتوری در انتخابات ریاست جمهوری مطرح بود اما مو پیشنهادهای کاندیداتوری را رد کرد و نهایتاً من به این عرصه وارد نشد.

سید حسین نقوی حسینی افزود: تیم اصلی دولت مرحوم آقای رئیسی در ابتدا نظرشان بر حمایت از آقای جلیلی نبود بنابراین روی نام آقای اسماعیلی وزیر سابق فرهنگ و ارشاد اسلامی اجماع کردند و او را نماد ادامه راه مرحوم رئیسی خواندند؛ همه تلاش خود را انیز به کار بستند تا گزینه مطلوب‌شان تأیید صلاحیت شود اما تلاش آنها به جایی نرسید و آقای اسماعیلی برای

انتقال می‌دهند و هفته‌ای دو، سه بار با اشخاصی غیر از دولت دیدار می‌کنند. اگر قرار بود آقای پزشکیان انتخاب اعضای کابینه را در اختیار مجلس قرار بدهد تا دیگران به همراه برخی مانند آقای نیکزاد افراد کابینه را انتخاب کنند، پس چرا حامیان پزشکیان در انتخابات تا به این اندازه خود را به زحمت انداختند و برای پیروزی او تلاش کردند؟ شرایط به شکلی است که تقریباً همه کسانی که منصوب شده‌اند هیچ وابستگی به پزشکیان ندارند و کسانی که عزل نشده‌اند و از دولت گذشته باقی مانده‌اند نیز به پزشکیان وابستگی ندارند. در کنار برخی مدیران کارآمد، همه آن مدیرانی که در دولت مرحوم رئیسی گزارش‌های مهممل و پوچ می‌دادند هنوز سر کار هستند. کسانی که منصوب شده‌اند نیز با شاخ‌های می‌مورد نظر مجلس و رئیس دولت سیزدهم منصوب شده‌اند و نه «پزشکیان». در ادامه ما حاصل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

من معتقدم هر کسی از جایگاه رهبری خرج

کند، بلافاصله باید عزل شود. این گونه

اظهارات و اقدامات تنها برای مقام رهبری

هزینه ایجاد می‌کند و به همین دلیل نیز باید

عزل شود

انتظار این است که رئیس جمهور حداقل از نیروهای خود حمایت‌کند که تاکنون این اتفاق رخ نداده است. ضعف در برخی وزارتخانه‌ها مانند وزارت نیرو و نفت مشهود است و پزشکیان باید در این زمینه تصمیم جدیدی بگیرد.

◀ آقای پزشکیان قصد تغییر وزرای ضعیف را دارند اما

به دلیل حمایت‌هایی که از بیرون دولت می‌شود، چنین شرایطی برای ایشان فراهم نیست و یا خود ایشان

تصمیمی در این زمینه ندارند؟

نیت قلبی و اراده‌ای که در این زمینه وجود دارد یا ندارد مهم نیست و بلکه آنچه دارای اهمیت است نتیجه است. ما در ایام انتخابات به مردم قول‌هایی داده‌ایم تا آنها از پزشکیان حمایت کنند. این درحالی است که امروز شرمندۀ مردم هستیم و روزه‌رو نیز این شرمندگی بیشتر شده است. سوال از وزیر راه و شهرسازی این است که خانم وزیر شما چرا به سفر رفته‌اید و هزینه آن را پرداخت نکرده‌اید که سازمان هواپیمایی کشور باید عنوان کند پول آن را از حقوق شما کم خواهیم کرد؟ به نظر می‌رسد ایشان قواعد مالی، سازمانی و اداری وزارتخانه را رعایت نکرده‌اند. کسی که به عنوان وزیر انتخاب می‌شود باید با الفبای سازمانی آشنا باشد ونسبت به وزارتخانه خود احاطه داشته باشد. بنده با قاطعیت عنوان می‌کنم که اهمیت وزارتخانه‌هایی مانند راه و شهرسازی و صمت کمتر از وزارت نفت نیست. من در ابتدایی که اسامی وزرا را اعلام کردند مخالف سرسخت آقای

کاظمی برای وزارت آموزش و پرورش بودم.

با این وجود امروز اقداماتی که در این وزارتخانه صورت گرفته اخبار خوبی دارم. به دلیل اینکه آقای کاظمی از رده‌های پایین وزارتخانه کار خود را آغاز کرده در شرایط کنونی همه بدهی‌های مدارس را پرداخت کرده وبیمه‌های تکمیلی را به صورت کامل به بیمه پرداخت کرده است. این وزارتخانه به تنها سازمانی تبدیل شده که جامعه هدفش به بیمه‌ها بد هکار نیستند. همه این اتفاقات نیز بدون

اتفاقی که رخ داده این است که نیروهایی

نزدیک به یکی از قوا و مشخصاً نیروهای

نزدیک به آقای جلیلی که در دولت حضور

دارند به نیروهای آقای پزشکیان فشار

وارد می‌کنند

سید حسین نقوی حسینی:

پایداری با عبور از جلیلی

کمپین انتخابات ۱۴۰۷ را برای فتاح استارت زد

انتخابات ریاست جمهوری تأیید صلاحیت نشد. بعد از رد صلاحیت آقای اسماعیلی، تیم دولت مرحوم رئیسی به سمت حمایت از آقای جلیلی رفتند. این فعال سیاسی یادآور شد: امروز برخی‌ها در محافل سیاسی می‌گویند «یکی از دلایل رأی نیابردن آقای جلیلی حضور همین تیم در ستاد انتخاباتی او بود چون آنها اعتقاد قلبی به آقای جلیلی نداشتند و از سر اجبار

نگره

جلال رشیدی کوچی مطرح کرد

جلیلی، رأی مردم

یا صندلی قدرت؟

یک نماینده سابق مجلس در ارتباط با صحبت‌های اخیر محسن منصوری مبنی بر اینکه حضور میدانی سعید جلیلی و رفت وآمد او بین استان‌ها و دانشگاه‌ها باعث شد که برخلاف کسانی که در سایه حرکت می‌کنند، با سنگ‌اندازی‌ها و تهمت‌های زیادی رویه‌رو شود و همین موضوع روی آرای او تأثیر منفی گذاشت، اظهار کرد: مصاحبه‌ای اخیر آقای منصوری و مصاحبه‌ای که آقای اسماعیلی مسئول دفتر دولت سیزدهم داشت، نشان می‌دهد هسته قدرت طلب این جریان با جریان نزدیک به پایداری، به این نتیجه رسیده‌اند که دیگر آقای جلیلی برایشان آورده‌ای ندارد.

جلال رشیدی کوچی گفت: لذا حداقل یکی از نکاتی که از این مصاحبه‌ها می‌شود فهمید این است که این جریان از آقای جلیلی عبور کرده و می‌داند ایشان قرار نیست که به عنوان رئیس‌جمهور در

وی افزود: این آقایان و مشخصاً آقای منصوری که از این دست مصاحبه‌ها انجام می‌دهند، مشخصاً از لحاظ روانشناسی و جامعه‌شناسی باید گفت که به دنبال این هستند که به هر طریقی که هست در قدرت بمانند.

حالا فرقی نمی‌کند آقای رئیسی باشد، آقای جلیلی باشد، آقای فتاح باشد یا آقای ایکس و... این نماینده سابق مجلس اظهار کرد: بنده این موضوع را به عنوان فرضیه در نظر می‌گیرم، اما اگر همین آقای پزشکیان هم به آقای منصوری قول یکی از معاونت‌های ریاست جمهوری را می‌داد چه‌بسا برای ایشان هم تبلیغ می‌کرد! این موضوع بعد از این صحبت‌ها و مصاحبه‌ها دور از انتظار نیست.

وی در ادامه با کنایه به جریان سوپر انقلابی‌ها، گفت: دلسوزان جریان اصیل انقلابی، بنده این موضوع را به عنوان وارد اجتماعی شده‌اند و دنبال ریاست جمهوری از طریق کانال‌های ایثابی هستند، خیلی زودتر از آن زمانی که منصوری بگوید به این نتیجه رسیده بودند که جلیلی‌رای‌آور نیست و رای منفی دارد و هر کسی که در برابر ایشان قرار بگیرد پیروز انتخابات می‌شود. این یک چیز اظهار من الشمس بود.

رشیدی کوچی تأکید کرد: همان موقع ما فریاد زدم و این را گفتیم، اما دوستان از آنجا که نمی‌خواهند حقایق را بیان کنند و سر لج افتاده‌اند و با اسم انقلابی‌گری تیشه به ریشه انقلاب می‌زنند، اصرار کردند و گفتند ما ۹،۸ میلیون رای داشتیم، ۳ قالیاب ۳ میلیون رای داشته، فلانی یک رای داشته است.

اما آن چیزی که اظهار من‌الشمس بود و اکنون آقایان اعتراف می‌کنند، این موضوع بود و دلسوزان انقلاب نیز همان موقع اعلام کردند که جلیلی یارای رقابت ندارد. وی افزود: مشخص بود که اگر انتخابات

به مرحله دوم برود هر کسی در برابر جلیلی باشد، رای می‌آورد.

چون مردم از تفکر آقای جلیلی می‌ترسند. از کسانی که دور و برش بودند نگران بودند.

◀ نگرانی مردم از جلیلی

رشیدی کوچی با اشاره به اینکه خدا را شکر که امتثال اینها در قدرت نیستند، گفت: اظهار نظرهای این افراد واقعاً نگران کننده است. با توجه به چیزهایی که از اینها می‌بینیم اگر در قدرت بودند و به عنوان سیاست‌های کلان این تفکرات و اظهارات را در مملکت پیاده می‌کردند، اوضاع نسبت به چیزی که الان هست خیلی سخت‌تر بود.

این نماینده سابق مجلس در واکنش به اظهارات محسن منصوری در ایام انتخابات که تفکر مقابل جلیلی را دور ریز خطاب کرده بود گفت: ممکن است این صحبت‌ها از نظر برخی‌ها غیر عادی به نظر برسد، اما این نوع صحبت‌ها در ایام انتخابات و بعد از آن عادی است. متأسفانه وقتی در گوران انتخابات قرار می‌گیریم این ذهنیت ایجاد می‌شود که شما به هر قیمتی رای بیاورید. اما این نوع اظهار نظر درست نبود.

وی تأکید کرد: منظور من منصوری نیست خیلی کلی‌تر عرض می‌کنم دوستانی که طرفداران این آقایان هستند در فضای مجازی ادبیاتشان غیر از این نیست.

آقای منصوری محترمانه سعی کرده به این نکته اشاره بکند. اما وقتی شما به پیام‌های این سیاهی لشکر که داعیه مسلمانی‌ها می‌دارند مراجعه می‌کنید، می‌بینید که این تفکر در فضای مجازی، توئیتر و اینستاگرام با فحاشی و توهین عجین شده است. متأسفانه این ادبیات برای بسیاری از این افراد روتین شده است.